

3. Арсентьева О.С. Військові адміністрації як механізм управління територіями в умовах збройної агресії (Луганська область). *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2022. № 2. С. 11-24.

4. Єфімов Г.В. Воєнна організація держави: проблеми становлення та розвитку, термінологічний аспект. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних сил*. 2013. Вип. 2. С. 250-255.

5. Канєва Т. Бюджетна політика держави в умовах воєнного стану. *Scientia Fructuosa*. 2022. № 4. С. 98-109.

6. Павлович-Сенета Я.П. Адміністративно-правові передумови для економічного розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах воєнного стану. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 2. С. 222-226.

7. Торохтій Ю.З. Форми і методи взаємодії місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. *Право і Безпека*. 2004. Т. 3, № 1. С. 26-31.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-78>

ПРАВОВІ ОСНОВИ НАДАННЯ ЦИФРОВИХ ПОСЛУГ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Проданюк Назар Богданович

*аспірант кафедри теорії права та прав людини,
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Виклики впровадження цифрових технологій охоплюють не лише технічні чи економічні аспекти, але й правові, адже швидкий перехід до цифрової форми надання державних послуг, управління, бізнесу та комунікацій супроводжується новими юридичними ризиками. Зважаючи на твердження М. Білецької про важливість правового захисту персональних даних у цифрових сервісах, а також думки Н. Подольчак щодо недостатньої інтернет-інфраструктури як перешкоди для цифровізації України, виникає ключове питання: яким чином слід удосконалити правові механізми надання цифрових послуг в Україні, щоб забезпечити ефективну трансформацію державного управління з урахуванням міжнародного досвіду? Зокрема, які саме нормативно-правові інструменти можуть бути найефективнішими для підвищення прозорості, зменшення ризиків корупції та забезпечення безпеки електронних державних сервісів? Як ці інструменти можна адаптувати до специфічних національних викликів, зокрема умов воєнного часу, для

успішного впровадження електронної демократії та посилення позицій України у глобальному інформаційному просторі?

Проблематика правових основ надання цифрових послуг в Україні та за кордоном активно розробляється вже тривалий час, однак цей процес має свою динаміку. Протягом останніх п'яти років значний внесок у дослідження правового регулювання цифровізації та електронного урядування зробили такі вчені, як М. Білецька, яка досліджувала правові механізми захисту персональних даних у сфері надання цифрових послуг, а також Н. Подольчак, яка аналізувала проблеми доступності цифрових технологій в регіонах України та особливості їх правового забезпечення. Значущими є праці Ю. Когута та О. Соколовської, в яких досліджуються ризики та виклики інформаційної безпеки при наданні цифрових адміністративних послуг. Останніми роками активно вивчають проблематику правового регулювання цифрових трансформацій такі науковці як А. Мерзляк, яка займається питаннями цифрових компетентностей населення та правовими аспектами їх впровадження, а також В. Луценко, яка досліджує особливості нормативно-правового забезпечення цифрових послуг у контексті європейської інтеграції України.

Формування сервісної держави нерозривно пов'язане з її цифровізацією. Розвиток цифрової держави передбачає перетворення управлінських структур публічної влади, оновлення державного апарату відповідно до принципів інформаційного суспільства, використовуючи можливості, які забезпечують сучасні інформаційно-комунікаційні технології та мережева інфраструктура [1, с. 15].

Серед ключових компонентів цього процесу важливе місце займають: електронні державні послуги, такі як електронна реєстрація, видача електронних довідок, організація електронної черги; реалізація електронної демократії, що включає можливість участі у виборах та референдумах за допомогою електронних технологій; впровадження системи електронних петицій як форми колективного звернення до органів публічної влади; організація інституту звернень громадян до органів влади; подання електронних запитів на доступ до публічної інформації; отримання електронної інформації про фінансовий стан і операції чиновників через електронні декларації; доступ до електронних звітів про діяльність урядових службовців; інформація про результати проведення конкурсів, тендерів, електронних закупівель та використання бюджетних коштів через електронні платформи. Ці ініціативи спрямовані на мінімізацію людського втручання, що веде до зниження корупції і помилок, автоматизацію збору статистичних, податкових та інших видів звітності, а також забезпечення прийняття обґрунтованих рішень на підставі аналізу фактичних даних [2, с. 54].

Слід зазначити, що основним міжнародним критерієм для оцінки рівня цифровізації державних послуг є Індекс онлайн-послуг (Online Service Index, OSI), який входить до складу Індексу розвитку електронного урядування ООН [3]. Цей індекс визначається на основі аналізу національних веб-сайтів за допомогою стандартної анкети, яка досліджує можливості для фізичних осіб та бізнесу здійснювати електронну взаємодію через веб-сайт для отримання державних послуг, доступу до відкритих державних даних та можливості їх редагування. Індекс враховує здатність звертатися за послугами в електронному форматі та отримувати відповідні результати через інтернет.

Зрозумілим є те, що процес цифровізації впливає на більшість країн світу, причому кожна держава самостійно встановлює свої пріоритети у сфері цифрового розвитку. В цей час 15 країн активно імплементують національні програми цифровізації. Серед лідерів у цифровізації національних економік виступають такі країни як Данія, Китай, Нова Зеландія, Південна Корея, та Сінгапур. Наприклад, Сінгапур в рамках програми «Інтернет плюс» здійснює інтеграцію цифрових індустрій з традиційними, Канада розвиває інформаційно-комунікаційний хаб у Торонто. Південна Корея через програму «Креативна економіка» акцентує увагу на розвитку людського капіталу, підприємництва, та розширенні використання інформаційних та комунікаційних технологій. Данія концентрує зусилля на цифровізації державного сектору. У Німеччині, де приблизно 10% населення працює у високотехнологічних галузях, держава відіграє ключову роль у фінансуванні технологічних проєктів. Естонія визнана піонером у сфері цифрового управління. Вона розробила передову систему електронного громадянства, знану як e-Residency, яка надає можливість особам, що не є громадянами країни, користуватися її електронними послугами. Крім того, в Естонії діє система цифрової ідентифікації, електронне голосування, а також безліч інших цифрових послуг [4, с. 313].

Вартий уваги міжнародний досвід цифровізації послуг та діяльності державних органів, який оцінюється за допомогою глобальних рейтингів, таких як Індекс цифрової економіки та суспільства (Digital Economy and Society Index, DESI) та Огляд електронного урядування ООН (E-Government Survey: E-Government for the People). За даними DESI, що аналізує, як уряди європейських країн реалізують цифрові державні послуги, індекс онлайн-взаємодії громадян з державними органами показав зростання у 2024 році [5]. Такі країни як Данія, Фінляндія та Нідерланди демонструють високі результати за цим показником, де понад 90% користувачів Інтернету віком від 16 до 74 років активно використовують е-портали для отримання державних послуг. Румунія, Болгарія та Італія залишаються серед європейських країн з найнижчими показниками згідно цього рейтингу.

Дослідження зарубіжного досвіду в сфері цифрових послуг демонструє, що всі країни пережили тривалий процес розвитку цих служб, який характеризувався постійною еволюцією та зміною тенденцій. Сучасні держави активно використовують різні технологічні рішення для покращення доступності, зручності та прозорості електронних послуг, роблячи їх невід'ємною частиною соціальної функції держави. Окрім того, розвиток електронних послуг сприяє активізації громадянського суспільства та залученню громадських організацій до цього процесу. Загальні тенденції в сфері електронних послуг у зарубіжних країнах включають прагнення до підвищення відкритості, якості, гнучкості послуг, збільшення числа провайдерів та інтеграцію новітніх інформаційних технологій.

Цифровізація держави стала глобальним трендом, що охоплює не тільки державне управління, але й діяльність державних компаній. Цифрове перетворення є ключовим завданням для держав, які прагнуть максимізувати надходження в економіку, підвищувати добробут, покращувати позиції в рейтингах ведення бізнесу та якість життя.

Отже, проведені дослідження свідчать, що ефективна цифровізація державного управління в Україні потребує подальших змін у правовому регулюванні. Аналіз міжнародного досвіду країн-лідерів (Естонія, Данія, Сінгапур, Фінляндія) показав, що оптимальними є правові механізми, які поєднують чіткі законодавчі гарантії захисту персональних даних, прозорості процедур та боротьби з корупцією з розвитком інфраструктури й цифрових компетентностей населення. В умовах війни важливим є формування гнучких нормативно-правових моделей, здатних швидко адаптуватись до нових викликів. Запропоновано впровадження єдиних стандартів надання цифрових послуг, законодавче закріплення базових принципів електронної демократії та посилення кібербезпеки. Переконані, що комплексна імплементація міжнародних практик у національне законодавство сприятиме доступності, безпеці й ефективності цифрових сервісів, а також інтеграції України до глобального інформаційного простору.

Література:

1. Мукомела І. В. Правові засади інформаційного суспільства: загальнотеоретичний аналіз: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. Харків, 2016. 23 с.
2. Соколовська О. О. Адаптація зарубіжного досвіду використання цифрових технологій в органах місцевого самоврядування: дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.04. Дніпро, 2021. 250 с.
3. E-Government Development Index (EGDI). URL. <https://publicadministration.un.org/egovkb/en-us/About/Overview/-EGovernment-Development-Index>. (дата звернення: 25.02.2025)

4. Білецька М. О. Досвід зарубіжних країн у сфері надання електронних публічних послуг. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 11/2023. С. 312-314.

5. The Digital Economy and Society Index (DESI). URL. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>. (дата звернення: 25.02.2025)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-501-6-79>

ДЕКЛАРУВАННЯ ЯК СПОСІБ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ТА МЕХАНІЗМ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Редько Олексій Миколайович

*адвокат, спеціаліст з права,
член Ради адвокатів Чернівецької області
м. Чернівці, Україна*

З метою попередження та виявлення проявів корупції, як порушення правопорядку та соціальної справедливості, в системі державних органів здійснюється фінансовий контроль публічних службовців. Дієвим інструментом такого контролю є декларування особистих доходів та майна публічних службовців, механізм дії якого закріплений у розділі VII «Фінансовий контроль» Закону України «Про запобігання корупції».

Інститут декларування доходів і майна вперше з'явився в українському законодавстві з прийняттям Закону України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 року. У 2011 році був ухвалений Закон України «Про засади запобігання та протидії корупції», який більшою мірою деталізував механізм декларування, проте був скасований з прийняттям 14 жовтня 2014 року чинного Закону України «Про запобігання корупції» № 1700-VII, що вступив в силу від 26 квітня 2015 року [1]. Чинний закон встановлює механізм моніторингу вхідних та вихідних коштів та майна для попередження та виявлення незаконного збагачення публічних службовців. У 2016 році внесено зміни до закону № 1700-VII, якими запроваджено електронне декларування, що приблизило українське законодавство у сфері фінансового контролю до європейських стандартів.

Розділ VII Закону України «Про запобігання корупції» закріплює механізм об'єктивного фінансового контролю майнового становища публічних службовців, зокрема містить перелік суб'єктів на яких поширюється дія закону, порядок подання декларацій та її зміст, порядок